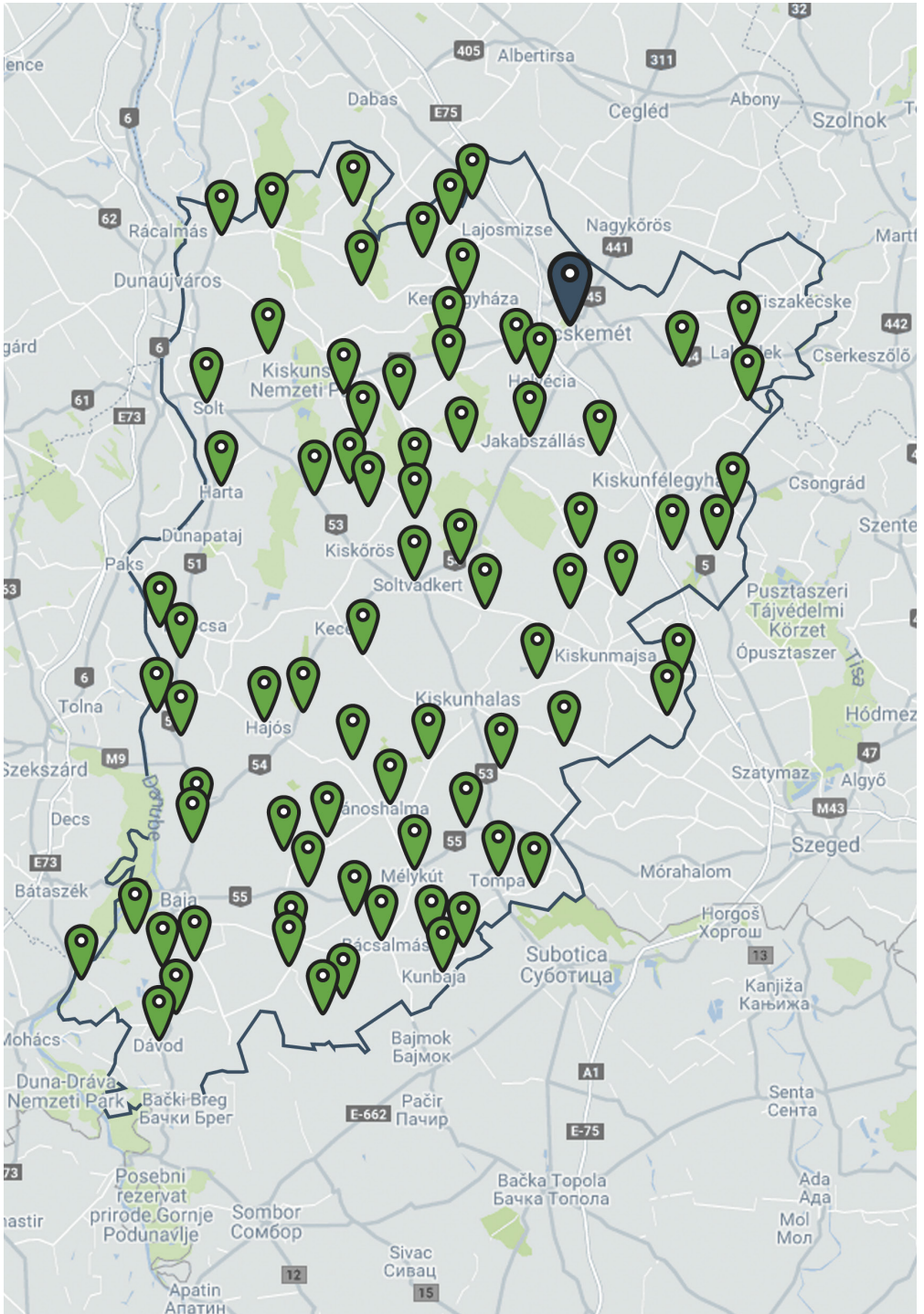

KÖZSSÉGFEJLESZTÉSI FOLYAMATOK BÁCS-KISKUN MEGYE

a TOP 5.3.1-16 és 6.9.2-16
pályázatokban

BEVEZETŐ

Országosan csaknem ezer településen zajlik jelenleg közösségfejlesztési folyamat, a helyi identitás és kohézió erősítése a közösségfejlesztés módszertanával. Jelen kiadványunkban néhány példa kiemelésével azokra a kérdésekre keressük a választ, hogy mit is jelent mindez és a települések kihívásaira milyen válaszokat tud adni a közösségi alapú beavatkozás, a módszertan adta keretek között a lakosok és a kulturális intézmények együttműködésben tudnak-e helyben változásokat elérni.

A „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” EFOP 1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciumi együttműködésében valósul meg. A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében meghirdetett „A helyi identitás és kohézió erősítése” TOP-5.3.1-16 és TOP-6.9.2-16 című pályázatokhoz szorosan kapcsolódik szakmai és módszertani támogatást nyújt a megvalósítás során.

A TOP-5.3.1-16 és 6.9.2-16 kódszámú projektek 2017 ősztől indultak el, megyénként

változó településszámmal, időtartammal és feltételekkel. Közös bennük, hogy mindannyian lehetőséget láttak a szorosabb együttműködések, közös cselekvések eredményeként megerősödő közösségekben, és a településen kialakuló társadalmi párbeszéd megtartó erejében. A feltáró folyamat időszakától kezdve a közösségi beszélgetéseken át a cselekvési terv kialakításáig és megvalósításáig a Cselekvő közösségek projekt kulturális közösségfejlesztő mentorai kísérték és segítették a projektgazdákat és a résztvevőket.

2019 tavaszán a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt keretében 18 megyei szakmai napot szerveztünk, amelyen találkozási lehetőséget biztosítottunk a TOP-5.3.1-16 és 6.9.2-16 kódszámú projektkben érintettek számára.

Ez a füzet egyike annak a 18 megyei kiadványnak, amelyekben megyénként 3-3 (a rendezvényeken megismert) példát mutatunk be. Ha valamely jógyakorlat felkelti érdeklődésüket, forduljanak bizalommal az itt bemutatkozó projektgazdákhöz!

MEGYEI ÖSSZEFOGLALÓ

Bács-Kiskun megye az ország legnagyobb megyéje, színes kulturális örökséggel, erős és összetartó közösségekkel, akik vállukra vették ősünk hagyatékát és minden törekvésükkel éltetik annak átmentését a jövő generációja felé. Ezek a mindig megújuló közösségek kaptak óriási motivációt, lendületet a helyi identitást erősítő pályázati lehetőséggel, ami szinte minden települést érintve gyűrűzött be a lakosság életébe, mindennapjaiba.

Bács-Kiskun megyében a TOP-5.3.1-16 kódszámú, *A helyi identitás és kohézió erősítése* című nyertes pályázatokban 21 konzorcium 78 településén, illetve Kecskemét Megyei Jogú városban zajlik a projektmegvalósítás. Ez széles körű bevonást tükröz, hiszen a megye 119 településének csaknem hetven százaléka részt vesz a

programban. Jellemzően 2-6 község, város alkot egy konzorciumot, míg a megyeszékhelyen 15 célterületre bontva valósulnak meg a folyamatok.

Megyénkben hat kulturális közösségfejlesztő mentor dolgozik a konzorciumokban a Cselekvő közösségek projekt részéről, földrajzilag teljes lefedettséget biztosítva a megye területén. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzattal szoros kapcsolatban és folyamatos együttműködésben zajlik a projektfeladatok tartalmi megvalósítása. A mentorok szakmai-módszertani segítségnyújtása, a települések specifikumainak közösségi megismerése mellett lakossági információs fórumok biztosítják a projekt tartalmi megvalósulását. A településvezetőkkel, szakmai vezetőkkel, közösségfejlesztőkkel és projektmenedzsmenttel való

szoros együttműködés az alapja a projektben kitűzött célok elérésének, a települési és kisebb közösségek megerősödésének, a közösségfejlesztésben rejlő értékek kibontakoztatásának. Az önkormányzatok, a helyi közművelődési-könyvtári-muzeális intézmények, valamint a civil szervezetek és közösségekkel történő együttműködés folyamatos, melyben fontos szerepe van a szemléletformálásnak és a feladatok közös megvalósításának.

Az intézmények nyitottak a közösségi alapon történő működés folyamatának, a társadalmiasításnak beépítésére a mindennapi folyamataikban és programjaikban is. A közösségfejlesztési folyamatokat megalapozó módszertani lépések (lakossági kérdőívek, közösségi beszélgetések, közösségi felmérések és a cselekvési tervdokumentumok) remek alapokat teremtettek ahhoz, hogy a megfogalmazott célok révbe érjenek.

A vállalt programok tárháza igen színes: értékfeltárás, helytörténeti kiadvány, települési kalendárium, közösségi kiállítás, közösségek szomszédolása, tankatalógus, tanulmányút, képzések, közösségi akció szerepel az elképzelések között.

A TOP 5.3.1 projekt keretében Jánoshalmán valósultak meg programok kiadványunk szerkesztéséig. Az Imre Zoltán Művelődési Központ és Könyvtár szolgált a Jánoshalmi Napok ünnepségsorozat nyitónapjának helyszínéül. Az *Együtt a közösségeinkért – közösségfejlesztés erősítése Hajós-Jánoshalma-Kéleshalom-Borota konzorciumban* című projekt keretében megszülető *Jánoshalmi Képeskönyv* bemutatójára szép számban jelentek meg az érdeklődők.

Büszkeséggel tölt el minket, hogy számos szakmai program, tanulmányút, képzés valósult meg Bács-Kiskun megyében, amelyek a helyi identitás erősítését szolgálják, a résztvevő szakemberek közreműködésével.

„A HELYI IDENTITÁS ÉS KOHÉZIÓ ERŐSÍTÉSE” CÍMŰ TOP PÁLYÁZATBAN RÉSZTVEVŐ TELEPÜLÉSEK

Ágasegyháza	Dusnok	Katymár	Orgovány
Akasztó	Érsekcsanád	Kecskemét	Páhi
Bácsalmás	Fajsz	Kelebia	Pálmonostora
Bácsbokod	Felsőlajos	Kéleshalom	Petőfiszállás
Bácsborsód	Felsőszentiván	Kerekegyháza	Rém
Bácsszőlős	Foktő	Kisszállás	Solt
Ballószög	Fülöpháza	Kömpöc	Soltszentimre
Balotaszállás	Fülöpjakab	Kunadacs	Soltvadkert
Bátmonostor	Fülöpszállás	Kunbaja	Sükösd
Bátya	Gátér	Kunbaracs	Szank
Bócsa	Hajós	Kunfehértó	Szeremle
Borota	Harkakötöny	Kunpeszér	Tabdi
Császártöltés	Harta	Kunszentmiklós	Tass
Csátalja	Helvécia	Ladánybene	Tázlár
Csengőd	Imrehegy	Lakitelek	Tiszaalpár
Csikéria	Izsák	Madaras	Tompa
Csolyospálos	Jakabszállás	Mátételke	Újsolt
Dávod	Jánoshalma	Mélykút	Vaskút
Dunafalva	Jászszentlászló	Móricgát	Zsana
	Kaskantyú	Nyárlőrinc	

EGYÜTT A KÖZÖSSÉGEINKÉRT!

A projekt megvalósítója: Jánoshalma Városi Önkormányzat
Közösségfejlesztés erősítése Hajós, Jánoshalma, Borota, Kéleshalom konzorciumban

Jánoshalma a Dél-Alföld egyik legszebb vidékén fekszik, a Bácska és a Kiskun-ság határán. Az 1989-ben várossá avatott települést „Bácska Gyöngyének” is nevezik, egykor a térség gazdasági, kereskedelmi és kulturális központja volt. A 8500 fős település ma járási központ, ahol számos civil szervezet és klub működik. Az önkormányzat a közművelődési intézményekkel, civil szervezetekkel karöltve számtalan kulturális és egészségfejlesztő programot valósít meg, a vidéki településekhez hasonlóan azonban nekik is problémát jelent a népesség csökkenése, elöregedése és a fiatalabb generáció át-

települése a jövedelmezőbb megélhetést biztosító térségekbe.

A TOP-5.3.1-16-BK1-2017-00015 projekt négy települési önkormányzat konzorciumának együttműködésében valósul meg: Hajós Város Önkormányzata, Jánoshalma Városi Önkormányzat, Borota Községi Önkormányzat és Kéleshalom Községi Önkormányzata.

A pályázat első mérföldkövét jelentő, a helyi intézmények vezetőivel, civil szervezetekkel, klubokkal, a helyi gazdasági élet szereplőivel és a helyi lakosok körében készített közösségi interjúkat és közösségi beszélgetéseket 2018 novemberéig teljesítették.

A közösségi beszélgetések során kiderült, hogy a helyiek 19 százaléka elsősorban a helyi lakosok szemléletváltozását tartja lényegesnek, míg a „Min változtatna és hogyan?” kérdéskörben legtöbben az emberek hozzáállásán, gondolkodásán érzik szükségét a változásnak. Sokan igénylik a rendezvények, programok szélesebb körben történő hirdetését, az információ hatékonyabb átadását és körülbelül ugyanennyien érzik szükségét a generációk közötti szakadék csökkentésének is. Hasonló igény merült fel a helyi kulturális értékek felkutatására, feltárására, nyilvános eseménynaptárra, arra, hogy a város lakói fokozottan ápolják, őrizzék a helyi hagyományokat. Lehetőségként felmerül a helyi értékek, termények, termékek gazdasági szempontú hasznosítása is.

A konzorcium településein több alkalommal is találkoztak a helyiek, ahol az igények felmérése mellett a pályázati célok bemutatására is sor került, illetve a projekt megvalósítói felvázolták a program által

megvalósítható jövőképet, amihez nagyban hozzájárulhatnak – és számítanak is a támogatásukra – az aktív helyi szervezetek is.

A közösségi felmérések 27 kérdésből álló kérdéssorát 219-en töltötték ki, amiből az derült ki, hogy a legjellemzőbb problémának a fiatalok elköltözését és a munkalehetőség hiányát tartják. A lakosok a helyi közösség összetartása, a fiatalok érdeklődésének felkeltése érdekében javasolták az ifjabb korosztályt célzó programok számának növelését, valamint az emberek gondolkodásmódját alakító, közösségi szemléletet ösztönző és segítő kampányokat.

A cselekvési terv szerint haladva – a harmadik mérföldkő – végére lezárásként létrehoznak egy úgynevezett *Tankatalógust* (Tudás-Tár), ami egy név és címjegyzék, amelyben a helyi emberi erőforrások, tapasztalat, tehetségek, tudás és érdeklődés táruznak fel és jelennek meg önállóan, tankatalógusként vagy más helyi orgánium részeként. A Tudás-Tár ötven személy nevét tartalmazza.

A projekt keretében megjelent *Jánoshalmi Képeskönyv* című kiadványt 2019. június 20-án, a *Jánoshalmi Napok* ünneppsorozat nyitónapján mutatták be. Jánoshalma polgármestere, Czeller Zoltán a megnyitón foglalta össze a projekt céljait és a kiadvány keletkezésének körülményeit. Beszámolója szerint a kiadvány megszületésének előkészületei, a vele járó gyűjtőmunka valódi közösségformáló és megtartó erővel bírt.

Kiemelte Magyar László nevét, aki családjával fáradhatatlan munkát végez, hogy a *Jánoshalmi Fotótótár* anyagát közkinccsé tegyék. A könyvbemutatóval egy időben a *Tudás-Tár* kiadványát is népszerűsítették. Ebben a publikációban a helyi emberek tudása ölt írásos formát, többek között hagyományőrzés, művészet, gasztronómia, kreatív tevékenységek és a ma már különlegesnek számító szakmák tekintetében.

BIZTONSÁGOSAN KÖZLEKEDNI EGY ÉLETÚTON...

A helyi identitás és kohézió erősítése Jakabszálláson és Fülöpjakabon

A projekt megvalósítója: Jakabszállás Község Önkormányzata

A biztonságos közlekedést is előtérbe helyezi a Kecskeméti járás két településén, Jakabszállás és Fülöpjakab önkormányzatának konzorciumában megvalósuló projekt.

A programmal Jakabszállás lakosságának egy régi igénye és álma valósul meg. A helyi emberek közel 20 éve lobbiznak azért, hogy több kerékpárút szelje át a településeket. Ez a szükségletük a munkahelyeik biztonságos megközelítése érdekében merült fel, emellett közösségfejlesztő és egészségfejlesztő erővel is bír, hiszen a kerékpáros sportolás népszerűsítését tűzi a zászlajára. A kerékpárút építési forrásainak biztosítását Jakabszállás önkormányzata a

Kerékpárforgalmi fejlesztések Jakabszálláson a munkahelyek biztonságos megközelítéséért (TOP-3.1.1-15-BK1-2016-00006) projektből valósítja meg, amelynek jelenlegi fázisa szerint – a kivitelezési szerződés megkötését követően – rövidesen elindul a kerékpárút építése. Ehhez a beruházáshoz szervesen kapcsolódik és kiegészíti azt a helyi közösségfejlesztési, identitást erősítő projekt, amelyben a biztonságos közlekedés, egészséges életmód szempontjait helyezik előtérbe, mégpedig a helyi közösségek bevonásával.

A program keretében közlekedésbiztonsági programokat terveznek, amelyek lebonyolításához eszközberuházásra van

szükség. A gyermekek részére kerékpárokat, kerékpáros sisakokat, láthatósági mellényeket, a kialakításra váró tanpályához pedig KRESZ-táblákat vásárolnak. A projekt tervezésekor azt a célt tűzték ki, hogy a gyermekeken keresztül elérjék a szülőket is, akik a kerékpáros szokások bevezetésével később – az autók korlátozottabb használatával – környezettudatosabb életmódra térjenek majd át.

„Ha a gyerekeket rá tudjuk bírni, hogy biciklivel járjanak oviba, akkor a szülők is változtatni fognak”. A közösségfejlesztést célzó projekt ismertetésében Szabó György Róbert, Jakabszállás polgármestere az egészségtudatosság, a környezettudatosság mellett hasonlóan szívügyének tekinti a település kulturális és közösségi életét is.

A 2019 januárjában indult, és terveik szerint 2022 novemberéig tartó *A helyi identitás és kohézió erősítése Jakabszálláson*

és *Fülöpkakabon* című pályázat szervesen összefügg tehát a település nyertes kerékpárút-fejlesztési pályázatával. Az előbbi kiegészíti, de elsősorban a település humán tényezőit célozza meg. A program 2019 áprilisában, a közösségi beszélgetésekkel indult, amelyeket a Jakabszállási Általános Iskolában, a Jakabszállási Polgármesteri Hivatalban, valamint a civil szervezetek körében, többek között a helyi Nyugdíjas klub tagjainak bevonásával szerveztek meg.

A pályázat első szakaszában mindkét településen megvalósultak a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések és kérdőíves felmérések. A közösségi felmérés tapasztalatait kiértékelve alakítják ki a konkrét, helyi cselekvési tervet: Jakabszálláson és Fülöpkakabon a pályázat keretében többek között *falukönyv* és *tankatalógus* létrehozása, tanulókörök, közlekedésbiztonsági programok, kulturális rendezvé-

nyek, közösségi és helytörténeti kiállítások és események, népismereti táborok, belföldi és külföldi tanulmányutak, szomszédünneppek valósulnak meg. Céljuk az eddig rejtett, ám a közösség tagjainál „megbújó” helyi hagyományok, kulturális, természeti, gazdasági és szakmai tudást igénylő értékek feltárása, az értékörzés. Szeretnék fejleszteni a helyi nyilvánosságot, amit segít majd a projekt keretében létrehozott Információs Pont is.

A pályázat hosszú távú célja azonban, hogy csökkentsék a településről való el-

vándorlást, erősítsék a helyi közösségek bevonhatóságát, fejlesszék kezdeményező- és cselekvőképességüket, erősítsék a közösségi szerepvállalásukat. A közösségfejlesztési szempontokat figyelembe véve a projekt célkitűzése, hogy letről felfelé építkezve a konzorcium területén lévő településeken olyan önszerveződő közösségek alakuljanak ki, amelyek a későbbiek során külső finanszírozási források nélkül képesek önállóan is fennmaradni és hosszú távon együtt dolgozni az itt élőkért.

„A HELYI IDENTITÁS ÉS KOHÉZIÓ ERŐSÍTÉSE KECSKEMÉTEN”

A projekt megvalósítója: Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata

A kecskeméti projekt keretében három éven keresztül valósulnak meg a közösségépítő, helyi identitást növelő rendezvények városban, 15 célterületen.

A projekt konzorciumvezetője Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata, konzorciumi tagként az AIPA Nonprofit Kft.-t vonták be a projektbe. A pályázat 2018. január 1-től várhatóan 2022. május 31-ig tart, a közösségi programok szervezését 2019. április 27-én kezdték el.

A helyi közösségek részvételével valósult meg az előkészületi fázisban a felmérés és tervezés, a közösségi tevékenységek történeti feltárása, és a széleskörű tájékoztatás érdekében a felmérések eredményeit elérhetővé tették a lakosság számára is. Elindultak a közösségi akciók és folyamatban van a közösségfejlesztési folyamatról tájékoztató információs pont kialakítása is.

A nyertes pályázat közösségfejlesztési folyamatainak előkészítési szakaszában,

2018. májusától júliusáig, lakossági információs fórumokat tartottak, amelyek során a projekt céljainak ismertetése mellett közösségi interjúkat készítettek. A közösségi felmérés eredményeit még az első mérföldkőnél kiértékeltek, s az első közösségi beszélgetések keretében ismertették azokat.

Októberben, a közösségi beszélgetések második alkalmával már a konkrét célterületekre vonatkozó rendezvényeket terveztek meg, az ezt követő alkalommal, pedig a következő rendezvények programelemeiről gondolkodtak közösen.

A rendezvényeket igyekeztek úgy kialakítani, hogy mind a korosztály, mind az érdeklődés tekintetében a lehető legszélesebb körben elérjék az egyes célcsoportokat. 2019 nyarán a fiataloknak *Tanévzáró Fesztivált, Diákvetélkedőt, Tini Disco-t* rendeztek, a családoknak rendszeresen tartanak piknik délutánt Máriahegyen és Kadafalván. Kis-

gyermekes családok és édesanyák részére szervezték a *Gyermekek napját* a Népmezei játszótéren és a *Babák-Mamák Hetét*.

Az egészséges életmódot közösségi sportprogramokkal próbálják népszerűsíteni az adott célterületeken, a *Sportolj Vacsiköz!* vagy a *100 éves teniszbajnokság* megszervezésével. Kiemelten a nők részére terveznek önvédelmi kurzust *Védjük meg magunkat!* címmel.

Az egyes akcióterületek lakosait a helyi programokkal próbálják aktivizálni, ilyen programok a *Méntelek napja*, vagy az *Utcabál a Mezei utcában*.

A székporúaknak *Programsorozat Senioroknak* elnevezéssel indulnak rendszeres foglalkozások a Szarvas utcai SION Nyugdíjasház és Gondozási Központ Idősek Klubjában. A jeles napokat is kiemelik, egyebek mellett a *Borbás napi rendezvény* megszervezésével vagy a *Mesterségek ünnepével*. A

zenei élményt kedvelők templomi koncertet szerveznek *A zene és a lélek harmóniája* címmel, míg a gasztronómia szerelmesei rendszeresen tartanak tematikus *Közösségépítő főzőkurzusokat*. Fotó: Kecskemét 6

Az AIPA Nonprofit Közhasznú Kft., mint konzorciumi partner, a projekt előkészítési szakaszához kapcsolódóan elemezte a beérkezett információk alapján a közösségek bevonhatóságát a tervezési folyamatokba. A szervezet segítséget nyújtott az egyes településrészek társadalmi (különösen a közösségi) és gazdasági problémáinak és a települések kapcsolati rendszerének felmérésében. A feltárt adatok alapján készült el a helyi cselekvési terv, majd az abban foglalt irányvonalhoz illeszkedő stratégiai dokumentumokat is előkészítették.

A projekt keretében több kezdeményezés is elindult:

Ifjúságkutatás: egy professzionális, három fázisból álló ifjúságkutatást indítottak annak feltérképezésére, hogy a fiatalok hogyan látják magukat a „város és én” relációban, milyen a viszonyuk Kecskeméthez, elsősorban mit szeretnek Kecskemétben,

és milyen területeken szeretnék fejlődést elérni.

Kecskeméti Önkéntes Fiatalok Program: ellensúlyozva az általános elanyagiasodott hozzáállást, szemléletváltoztatási céllal indítottak önkéntes programot, amely játékos formában motiválja a fiatalokat arra, hogy játékos feladatokat végezzenek a városért, a közösségért. Ez a program egyben szavatolja is a projekt hosszú távú fenntarthatóságát.

Közösségi tér koncepció: a projekt előkészítő munkálatai során elkészült egy közösségi tér koncepció, amelyben az online és offline közösségi tér gazdaságilag is fenntartható létrehozását vizsgálták. A koncepciót úgy alakították ki, hogy a fiatalok maguk is képesek legyenek az elindítás után menedzselni a különböző operatív feladatokat.

A támogatásból 2019-ben mintegy 70 programot valósítanak meg Kecskemét 15 célterületén. Az aktuális programokról szóló tájékoztatásra, a nyilvánosság biztosítására kialakították a Hi-Kecskemét projekt Facebook-oldalát és a www.hi-kecskemet.hu weboldalt, ahol minden közelgő eseményt plakáttal és az események leírásával publikálnak.

BÁCS-KISKUN MEGYEI KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐ MENTOROK

Mezei Margit, Lunger Krisztina, Supka Éva, Bakodiné Tábori Leonóra, Csorba Edina

Felelős kiadó:

Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ

NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.

Országos Széchényi Könyvtár

Szerkesztette: Kalmár Erika

Grafika/tördelés: Király Zoltán

A kiadvány a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás”

EFOP - 1.3.1 -15-2016 – 00001 projekt keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg 2016. 09.16 és 2019. 09.15 között.

Minden jog fenntartva!

Budapest, 2019.

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás
EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projekt
Az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

nmi.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE